

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Mothers' Self-Esteem and Maternal Attitudes

Annelerin Benlik Saygısı ve Ebeveynlik Tutumları

Ayhan Babaroğlu¹

Abstract:

Becoming a mother is one of the most important events in a woman's life. The dynamic transformation of a woman's personality is the key to the process of becoming a mother, and each woman's experience of transitioning to motherhood is unique. The transition to motherhood brings with it a restructuring of goals, behaviors, and responsibilities to achieve a new sense of self. The aim of this study was to examine the relationship between mothers' self-esteem and maternal attitudes. The study investigated the mothers' self-esteem levels, their attitudes towards parenting, the relationship between self-esteem and maternal attitudes, and the effects of some demographic variables on self-esteem and attitudes towards motherhood. The study, designed in the relational screening model, used a Demographic Information Form, Rosenberg Self-Esteem Scale, and Attitude Towards Parenting Scale-Mother Form to obtain data. The study was conducted with 490 mothers over the age of 18 who volunteered. In the study, a low-level positive relationship was found between self-esteem and the interest dimension of the attitude scale towards parenting, a moderate relationship with the satisfaction dimension, and a high-level positive relationship with the total attitude. The mean scores of the mothers showed that they had normal self-esteem and positive parenting attitudes. It was determined that the attitude scores decreased as the educational status increased in the interest dimension of the attitude scale towards parenting. No statistical difference was found between marital status, employment status, socioeconomic level, number of children, family type, and parenting attitudes and self-esteem.

Keywords: *Maternal health, Parenting, Self-esteem, Parenting attitudes*

¹Assoc. Prof. Dr., Hitit University Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, Çorum, Türkiye, E-mail: babaroglua@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6528-6113

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Ayhan Babaroğlu, Hitit University Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, Çorum, Türkiye, E-mail: babaroglua@gmail.com ORCID: 0000-0002-6528-6113

Date of Received/Geliş Tarihi: 09.10.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 13.11.2024, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 28.11.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 20.03.2025

Citing/Referans Gösterimi: Babaroğlu, A. (2025). Mothers' Self-Esteem and Maternal Attitudes, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology* 7(1), 32-38

© 2025 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktpdergisi.com). This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Anne olmak bir kadının hayatındaki en önemli yaşam olaylarında biridir. Kadının kişiliğindeki dinamik dönüşüm, anne olma sürecinin anahtarıdır ve her kadının anneliğe geçiş deneyimi eşsizdir. Anneliğe geçiş, yeni bir benlik anlayışı elde etmek için amaçların, davranışların ve sorumlulukların yeniden yapılandırılmasını da beraberinde getirir. Bu çalışmanın amacı annelerin benlik saygısı ile ebeveyn tutumlarını incelemektir. Çalışmada annelerin benlik saygı düzeyleri, ebeveynliğe yönelik tutumları, benlik saygısı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki ve bazı demografik değişkenlerin benlik saygısı ve ebeveyn tutumları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmada veriler, Demografik Bilgi Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği- Anne Formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma orta Anadolu bölgesinde yer alan bir ilde, 18 yaş ve üzeri, okuma-yazma bilen ve gönüllü olarak çalışmaya katılan 490 anneyle birlikte yürütülmüştür. Araştırmada, annelerin benlik saygısı ile ebeveynliğe yönelik tutum ölçeğinin ilgi boyutu ile düşük, doyum boyutu ile orta ve toplam tutum ile yüksek düzeyde pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Annelerin aldığı puan ortalamaları, normal bir benlik saygısına ve olumlu ebeveynlik tutumuna sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca öğrenim düzeyinin, ebeveynliğe yönelik tutum ölçeğinin ilgi boyutunda fark yarattığı tespit edilmiştir. Bu boyutta öğrenim düzeyi yükseldiğinde, ebeveynlik tutum puanlarında düşüşün var olduğu görülmüştür. Bunların yanı sıra medeni durum, çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, çocuk sayısı ve aile tipi ile hem ebeveynlik tutumları hem de benlik saygısı arasında istatistiksel açıdan fark tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne sağlığı, Ebeveynlik, Benlik saygısı, Ebeveyn tutumu.

Giriş

Anne olmak, kadının hayatındaki en önemli olaylardır. Annelik bilinen bir gerçeklikten, bilinmeyen bir gerçekliğe geçişi ifade eder. Kadının kişiliğinde değişim yaratabilecek önemli olgulardan birini oluşturan annelik, her kadın için farklı bir deneyimi sunar. Anne olduktan sonra kadının, yeni bir benlik anlayışı geliştirebilmesi için yaşamına dair pek çok olguyu yeniden yapılandırması gerekir (Marshall, Parker, Ciarrochi ve Heaven, 2014; Orth ve Robins, 2014; Sowislo ve Orth, 2013; Trzesniewski, Donnellan ve Robins, 2013).

Benlik saygısının gelişimi, erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocukluk ve ergenlik dönemlerine kadar uzanır. Çocuk, erken çocukluk döneminde ben ile ben olmayı birbirinden ayırt edemez. Zamanla benlik algısı da dahil olmak üzere kişilik özelliklerinde farklılaşmalar başlar ve istikrarlı hale gelir (Rosenberg, 1965; Tuzgöl Dost, Aytaç ve Kıbrıslıoğlu Uysal, 2019; Zakeri ve Karimpour, 2011). Birey yetişkin olduğunda ise neredeyse değiştirilemez hale gelir. Benlik saygısını geliştirmeye yönelik müdahalelerin özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerine odaklanması bu açıdan doğru bir yaklaşım olmaktadır. Orth (2018), çalışmasında çocukların yaşadığı aile yapısının benlik saygısı üzerinde yetişkinlikte de gözlemlenen kalıcı etkiye sahip olabileceğini iddia etmiştir. Annenin benlik saygısının, doğrudan ebeveynlik davranışlarına yansımaları ve ev ortamının kalitesindeki belirleyiciliği annenin benlik saygısını özellikle ön plana çıkarmaktadır.

Annelik, kadın için mutluluk verici bir olay olmasının yanı sıra yeni rol ve sorumlulukları gerektiren bir değişim olması nedeniyle stresli bir durumdur (Currie, 2009; Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2008). Benlik saygısı, stresörlere karşı anneleri koruyarak anne-çocuk etkileşiminin sağlıklı bir zemine ilerlemesine yardım eder (Surkan ve ark., 2008). Kadının ebeveynliğe yönelik ilgi, yeterlilik algısı ve ebeveyn olma durumundan sağlanan doyum gibi durumlar ebeveynlik tutumları üzerinde etkili olmaktadır. Bu sadece annelerin benlik saygısının öyküsünü sunmaz, ayrıca bir sonraki kuşağın nasıl bir benlik saygısına sahip

olabileceğinin öngörüsünü de gösterebilir (Bowlby, 2014; Furnham ve Cheng, 2000; Seçer ve ark., 2008).

Benlik saygısı, kadının birey olabilmesinde belirleyici bir etkiye sahiptir ve yaşamı boyunca yapacağı seçimler ve alacağı kararlar üzerinde fark yaratan bir etki oluşturabilir (Çiftçi, 2023; Seçer ve ark., 2008; Zakeri ve Karimpour, 2011). Kadının olumlu benlik saygısına sahip olması, toplumun yarısını oluşturan ancak tamamı üzerinde kümülatif bir etkiye sahip kadın kimliğinin güçlendirilmesi açısından çok önemlidir. Literatür incelendiğinde benlik saygısı ve ebeveyn tutum çalışmalarının daha çok çocuklar ve gençler üzerinden araştırıldığı ve annelerin benlik saygısı ve ebeveynlik davranışlarına yansımalarına yönelik araştırmaların bu bağlamda yer aldığı görülmektedir (Baybek ve Yavuz, 2005; Çiftçi, 2023; Saygılı, Kesecioğlu ve Kırıktaş, 2015; Seçer ve ark., 2008; Tunç ve Sezer, 2006; Tuzgöl Dost ve ark., 2019). Araştırmadaki bu yaklaşım literatüre farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Tüm bu önemli etkileri ve olası sonuçları nedeniyle, bu çalışma annelerin benlik saygısı ile ebeveynlik tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Bunun için; annelerin benlik saygısı ve ebeveynlik tutum düzeyleri, benlik saygısı ile ebeveynlik tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin varlığı, demografik değişkenlerin (Tablo 1) annelerin benlik saygısı ve ebeveynliğe yönelik tutumlarında fark oluşturup oluşturmadığı sorularının cevapları aranmıştır.

Yöntem**Araştırma Modeli**

Annelerin benlik saygısı ile ebeveynlik tutumlarını incelemeyi amaçlayan araştırma, deneysel olmayan nicel araştırma modellerinden karşılaştırmalı, tanımlayıcı tasarım ve ilişki arama modelinde planlanmıştır (Karasar, 2009).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Orta Anadolu bölgesinde yer alan bir ilde, 18 yaş ve üzeri, okuma-yazma bilen ve gönüllü olarak çalışmaya katılan 490 anne oluşturmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Anneler Ait Demografik Özellikler (n=490)

Değişkenler	Grup	n	%
Yaş	20-29 yaş	65	13,26
	30-39 yaş	254	51,84
	40-49 yaş	137	27,96
	50 yaş ve üzeri	34	6,94
Medeni durum	Evli	448	91,43
	Boşanmış	21	4,28
	Dul	16	3,27
	Ayrı yaşıyor	5	1,02
Öğrenim düzeyi	Okur-yazar	13	2,65
	İlköğretim	128	26,13
	Ortaöğretim	172	35,10
	Üniversite	177	36,12
Çalışma durumu	Çalışıyorum	245	50,0
	Çalışmıyorum	171	34,90
	Eskiden çalışıyordum(emekli vd.)	74	15,10
Algılanan gelir düzeyi	Düşük	67	13,67
	Orta	397	81,02
	Yüksek	26	5,30
Çocuk sayısı	1 çocuk	10	2,4
	2 çocuk	313	63,88
	3 çocuk	164	33,47
	4 çocuk ve üzeri	3	0,61
Aile tipi	Çekirdek aile	405	82,65
	Geniş aile	59	12,04
	Tek ebeveynli aile	26	5,31

Veri Toplama Süreci ve Etik

Araştırmanın uygulanması için Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Karar No: 2022/04, Tarih: 28.02.2022). Kriterlere uyan annelerle yüz-yüze görüşme yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Öncesinde "Bilgilendirilmiş Onam Formları" sunulmuş, süre ve bilgilerin gizliliği hakkında açıklama yapılmıştır. Bir müdahale ya da yönlendirme yapılmaksızın formların doldurulması sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği- Anne Formu ile Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan form, annelerin sosyo-demografik özellikleri hakkında (yaş, medeni durum, çalışma durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı ve aile tipi) bilgileri içermektedir.

Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği- Anne Formu

Gibaud-Wallston ve Wandersman (1978) tarafından geliştirilen ölçeğin, ülkemizdeki geçerlik güvenilirlik çalışmalarını Seçer ve ark. (2008) yapmıştır. Toplam 16 maddeden oluşan, üç boyutlu, beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte annelerin kendilerini çocuklarıyla ilgili tecrübelerine ve ebeveynliğe yönelik tutumlarına göre değerlendirmeleri istenmektedir. Yüksek puanlar ebeveynliğe yönelik tutumun olumlu olduğunu, düşük puanlar ise olumsuz olduğunu göstermektedir. Ölçek, ebeveynlik görevine yönelik yeterlik algısı, ebeveynlik görevine yönelik ilgi duyma ve ebeveynlik görevinden

sağlanan doyum olmak üzere 3 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 3 faktörü ölçmeye yönelik toplam varyansı açıklama oranı %50,93, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,84'tür (Seçer ve ark., 2008). Bu çalışmada boyutlara ait Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ebeveynlik görevine yönelik yeterlik algısı için 66,6, ebeveynlik görevine yönelik ilgi duyma için 44,3 ve ebeveynlik görevinden sağlanan doyum boyutunda ise 54,4'dür. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,80 olarak hesaplanmıştır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, 1965 yılında Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Toplam 63 maddeden oluşan ölçekte 12 alt test vardır. Bu çalışmada ise 10 sorudan oluşan benlik saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanlar 0-30 arasında değişmektedir. Puanların yorumlanması, sayısal ölçümlerle yapılan karşılaştırmalarda benlik saygısı yüksek, orta ve düşük olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmış ve genel geçerliliği 0,71 ve güvenilirlik çalışmalarında ise benlik saygısı 0,75 olarak bulunmuştur (Satılmış, 1988; Öner, 1997). Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,70 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilere uygulanan normallik testleri (Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk) sonucunda, verilerin normal dağılım göstermedikleri belirlenmiştir. Grupların karşılaştırılmasında Kruskal

Wallis testi kullanılmıştır. Fark belirlenen değişkenlerde, farkı oluşturan grupları saptamak için çoklu karşılaştırma analiz tekniklerinden Bonferroni testinden yararlanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman Korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca tanımlayıcı istatistikler de yer verilmiştir. Verilerin analizi SPSS 22,0 programı ile gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin benlik saygısı ve ebeveynlik tutum düzeylerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Annelerin Benlik Saygısı ve Ebeveynliğe Yönelik Tutum Düzeyleri

Ölçekler	n	Mean ±Sd.	Min-Max
Benlik Saygısı	490	21,75 ± 3,94	9,00 - 30,00
Ebeveynliğe Yönelik Tutum		36,86 ± 7,80	16,00 - 74,00

Tablo 2’de annelerin benlik saygısı toplam puan ortalamasının 21,75 olduğu görülmektedir. Rosenberg Benlik Saygısı ölçeğinden 0 ile 30 arasında puan alınmaktadır. Ölçekten 25-30 arasında alınan puan yüksek benlik saygısını, 15-25 arasında alınan puan normal ve 15 ve altında alınan puan ise düşük benlik saygısını göstermektedir (Rosenberg, 1965). Annelerin benlik saygısı puan ortalaması 21,75’tir. Bu değerlendirme doğrultusunda, araştırmaya katılan annelerin normal bir benlik saygısına sahip oldukları söylenebilir.

Annelerin ebeveynliğe yönelik tutum ölçeği toplam tutum puan ortalaması 36,86 olarak saptanmıştır. Annelerin %36,12’i (n=177) 40 ve üzeri, %63,88’i (n=313) ise 39 ve altı puanlar almıştır. Yığılmanın olduğu alanda anneler %78,36’nın (n=384) 27-44 arasında puan almıştır. Ebeveynliğe yönelik tutum ölçeği- anne formundan, en düşük 16 ve en yüksek 80 puan alınabilmektedir (Seçer ve ark., 2008). Bu değerlendirmeye göre araştırmada yer alan annelerin orta düzeyde olumlu ebeveynlik tutumuna sahip oldukları ifade edilebilir.

Tablo 3. Ebeveynliğe Yönelik Tutum ve Benlik Saygısı Arasındaki Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5
Ebeveynliğe yönelik tutum					
1 Yeterlilik	1				
2 İlgi	,144**	1			
3 Doyum	,326**	,349**	1		
4 Toplam	,781**	,506**	,806**	1	
5 Benlik Saygısı	0,069	,152**	,186**	,175**	1

**p<0.01

Ebeveynliğe yönelik tutum ve benlik saygısı arasındaki korelasyon analiz sonuçlarına göre; ebeveynliğe yönelik tutum ölçeği yeterlik boyutu ile ilgi (r=,144; p<0,01), doyum (r=,326; p<0,01) ve toplam tutum (r=,781; p<0,01) arasında; ilgi boyutu ile doyum (r=,349; p<0,01), toplam tutum (r=,506; p<0,01) ve benlik saygısı (r=,152; p<0,01) arasında; doyum boyutu ile toplam tutum (r=,806; p<0,01) ve benlik saygısı (r=,186; p<0,01) arasında ve benlik saygısı ile toplam tutum (r=,175; p<0,01) arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Ebeveynliğe yönelik tutum ölçeğinin alt boyutlarının (yeterlilik- ilgi- doyum) birbirleri ile ve toplam tutum arasında pozitif yönde korelasyonların var olduğu görülmektedir. Ayrıca benlik saygısı ile ölçeğin ilgi, doyum ve toplam tutum arasında da pozitif yönde bir korelasyon saptanmıştır (Tablo 3).

Annelerin benlik saygısı ve ebeveynliğe yönelik tutum düzeyleri üzerinde öğrenim düzeyinin sadece ilgi boyutunda ebeveynliğe yönelik tutumda fark oluşturduğu, yapılan Kruskal Wallis analizi sonucunda saptanmıştır ($\chi^2=12,817$, p<0,01). Çoklu karşılaştırma analiz (Bonferroni testi) sonuçları ise üniversite mezunlarının farkı oluşturduğunu göstermektedir. İlgi boyutunda öğrenim düzeyi yükseldiğinde, tutum puanları düşmektedir (Tablo 4).

Araştırmada yaş, medeni durum, çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, sahip olunan çocuk sayısı ve aile tipi değişkenlerinin, ebeveynlik tutumları ve benlik saygısı üzerinde fark oluşturmadığı saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Demografik Değişkenler ile Ebeveynliğe Yönelik Tutum ve Benlik Saygısı Analiz Sonuçları (Kruskall Wallis)

Değişkenler	Grup	n	%	Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği												Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği				
				Yeterlik				İlgi				Doyum				Toplam				Sıra Ort.
				Sıra Ort.	Sd.	x ²	p	Sıra Ort.	Sd.	x ²	p	Sıra Ort.	Sd.	x ²	p	Sıra Ort.	Sd.	x ²	p	
Yaş	20-29 yaş	65	13,26	235.82				242.43				232.22				229.79				257.26
	30-39 yaş	254	51,84	243.63	3	2.729	0.435	245.50	3	1.472	0.689	242.85	3	3.192	0.629	242.90	3	1.736	0.629	251.64
	40-49 yaş	137	27,96	259.94				239.71				245.93				253.09				234.07
	50-59 yaş	34	6,94	224.32				269.12				280.15				260.26				228.64
Medeni durum	Evli	448	91,43	244.40				244.58				242.51				243.05				244.26
	Boşanmış	21	4,28	275.95	3	2.334	0.506	281.62	3	2.191	0.534	259.43	3	3.646	0.302	278.62	3	1.672	0.643	210.12
	Dul	16	3,27	219.00				240.66				308.94				264.03				300.13
	Ayrı yaşıyor	5	1,02	300.70				191.70				252.20				266.70				330.00
Öğrenim düzeyi	Okur-yazar	13	2,65	258.73				269.23 ^a				172.85				226.00				266.58
	İlköğretim	128	26,13	252.42	3	2.350	0.503	265.55 ^a	3	12.817	0.005	254.67	3	4.785	0.188	257.72	3	5.413	0.144	226.95
	Ortaöğretim	172	35,10	252.66				256.18 ^a				256.62				257.04				266.74
	Üniversite	177	36,12	232.57				216.90 ^b				239.91				226.88				236.72
Çalışma durumu	Çalışıyor	245	50,0	241.66				255.56				236.75				239.65				250.67
	Çalışmıyor	171	34,90	254.84	2	1.221	0.543	241.86	2	3.747	0.154	254.33	2	1.881	0.390	255.51	2	1.327	0.515	226.81
	Eskiden çalışıyordum	74	15,10	236.64				220.61				254.06				241.75				271.57
Algılanan gelir düzeyi	Düşük	67	13,67	263.20				257.80				280.12				285.95				262.37
	Orta	397	81,02	242.26	2	1.281	0.527	242.88	2	0.735	0.686	240.30	2	4.690	0.096	238.65	2	5.708	0.058	244.82
	Yüksek	26	5,30	249.29				253.79				235.75				253.52				212.42
Çocuk sayısı	1 çocuk	10	2,4	244.10				275.80				354.30				321.30				327.65
	2 çocuk	313	63,88	247.85	3	0.261	0.967	241.30	3	3.494	0.322	240.07	3	7.182	0.066	240.13	3	3.586	0.310	239.29
	3 çocuk	164	33,47	241.36				253.83				247.95				251.16				250.66
	4 çocuk ve +	3	0,61	230.83				127.33				315.33				243.83				337.83
Aile tipi	Çekirdek aile	405	82,65	241.96				242.31				239.97				239.39				240.16
	Geniş aile	59	12,04	277.42	2	3.661	0.160	272.82	2	2.677	0.262	260.50	2	4.828	0.089	281.03	2	4.751	0.093	260.49
	Tek ebeveynli aile	26	5,31	228.25				233.23				297.62				260.00				294.67

Tartışma

Araştırmada elde edilen ilk bulgu, annelerin normal bir benlik saygısına ve olumlu ebeveyn tutuma sahip olduğunun saptanmış olmasıdır. Ayrıca benlik saygısı ile ebeveynliğe yönelik tutum ölçeğinin ilgi, doyum ve toplam tutum boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Annenin benlik saygısı düzeyi arttığında ebeveynliğe yönelik ilgisi, ebeveynlikten aldığı doyum artmakta ve benlik saygısı, ebeveynlik tutumunu olumlu yönde etkilemektedir.

Birçok araştırma bulgusu annenin benlik saygısının, ebeveyn-çocuk etkileşimi aracılığıyla ebeveynlik tutumlarına aktarıldığını iddia eder (DeHart, Pelham ve Tannen, 2006; Hendrickson, 2000; Zakeri ve Karimpour, 2011). Ayrıca benlik saygısı yüksek annelerin, ebeveyn olmaya daha istekli ve ilgili olduğu, ebeveynliğe yönelik tutumlarında kendilerini yeterli buldukları ve anne olmanın hazzını yaşadıkları belirlenmiştir (Chedraui ve ark., 2010; Desjardin, 2006; Grining ve Coley, 2006).

Araştırma sonuçları annelerin ebeveynliğe yönelik olumlu tutum içinde olduklarını göstermektedir. Kadın için anne olmak, dünyanın en paha biçilmez deneyimidir ve olumlu bir süreç olarak değerlendirilebilir. Annelerin özelliklerinin ve içinde yaşadıkları kültürün anneliği olumlayan bakış açısının sonuç üzerinde etkili olması muhtemeldir. Çünkü kadın için anne olmak, toplumsal normlar açısından önemli bir başarıdır ve zaten kadının yaşam sürecinin nihai noktalarından biri olarak değerlendirilir (Aktas, 2019; Welldon, 2003). Yapılan araştırmalar, kadının aile yapısı içinde öz benliğini

koruyarak anne rolünü gerçekleştirmesinin hem evliliğin güçlendirilmesi hem de ebeveyn olarak kendini yeterli hissetmesini desteklediğini göstermektedir (Margolin, Gordis ve John, 2001; Merrifield ve Gamble, 2013).

Araştırmada elde edilen diğer bulgu, anne öğrenim düzeyinin ebeveynliğe yönelik tutum ölçeğinin ilgi boyutunda fark oluşturmasıdır. En yüksek ilgi düzeyi okur-yazar anne grubuna ait iken en düşük ilgi düzeyi üniversite mezunu annelerindedir. Ebeveynliğe yönelik ilgi tutumu, annenin ebeveynliğe olan istekliliğini içermektedir (Seçer ve ark., 2008). Bu bulguya dair birkaç olası açıklama yapılabilir. Eğitim düzeyi yüksek olan kadın, eşini kendi seçen, ilişkilerinde nispeten geleneksellikten uzak, iş hayatında daha fazla yer alan ve belli kariyer hedefleri olan kadınlardır ve ebeveynliğe dair geleneksel anlayıştan farklı bir yaklaşıma sahip olabilirler (Korukcu, 2020; O'Brien ve ark., 2020). Anneliğe geçiş eğitilmiş kadınlar için daha zorlayıcı olabilmektedir. Kadınlar anne olduklarında sadece çocuğun bakımı ve eğitimi değil, ailenin sorumluluğuyla birlikte çalışma hayatındaki sorumluluklarını da üstlenirler. Özellikle anneliklerinin ilk dönemlerinde kadınların var olan yaşam stillerinde ve rutinlerinde büyük değişimler gerçekleşir ve bu değişimler oldukça kısıtlayıcı olabilir (Horne, Corr ve Earle., 2005; Işık, 2015). Annelik sürecindeki bu değişimlerin, katılımcı kadınların anneliğe dair deneyimlerine yansıdığı ve anneliğe yönelik ilgi anlayışını farklılaştırdığını düşündürmektedir. Araştırmada bazı değişkenlerin ebeveynlik tutumları ve benlik saygısı üzerinde fark oluşturmadığı saptanmıştır.

Yaş, annelerin benlik saygısı ve ebeveynlik tutumlarında fark oluşturmamıştır fakat yaş arttığında benlik saygısının azaldığı, ebeveynliğe yönelik tutumun arttığı görülmektedir. Bulgu genç bir kadının annelik deneyiminin benlik saygısını olumlu etkilemiş olabileceğini (Karaman ve Doğan, 2018) ve anne yaşının büyüklüğünün olumlu ebeveyn tutumuna katkı sağladığını düşündürmektedir (Saygılı ve ark., 2015). Medeni durumda eşinden ayrı annelerin benlik saygısının yüksek, boşanmış annelerin ise düşük olduğu saptanmıştır. Geleneksel kültür içinde eşinden ayrılmış, çocuklu bir kadının bu zor görevi başarmış olması elde edilen sonuç için açıklayıcı olabilir.

Çalışmayan annelerin benlik sayısının düşük ancak ebeveynliğe yönelik tutumunun yüksek olduğu saptanmıştır. Bazı araştırma bulguları annenin çalışmamasının, benlik saygısını pozitif etkilediği ve ebeveynlik davranışlarına olumlu yansıdığı yönündedir (Koç, Özkan ve Bekmezci, 2016). Ancak annenin çalışması, ebeveynliğin ihtiyaç duyduğu zaman talepleriyle çatışabilmektedir (Bianchi, 2000). Bazı çalışmalar beklenenin aksine annenin çalışmamasının, ebeveyn-çocuk ilişki kalitesinde belirleyici bir faktör olmadığını iddia etmiştir (Diener ve Fujita, 1995).

İlk çocuktan sonra diğer çocukların gelmesi kadının, anneliğe dair bir ustalık kazandığı ve bu anlamda çocuk sayısı fazla olan kadının kendini yeterli hissettiği düşünülebilir. Ayrıca çok çocuklu bir anneyle bir çocuğu olan annenin ebeveynlik pratikleri, çalışma yaşantısıyla anneliğin getirdiği sorumlulukları dengeleyebilmesi karşılaştırıldığında, farkın olması şaşırtıcı değildir. Araştırmada tek ebeveynli aile yapılarında kadınların, annelik faaliyetleri konusunda bireysel karar vermeleri ve uyguluyor olmaları benlik saygılarını ve ebeveynliğe yönelik tutumlarını olumlu etkilemiş olabilir.

Elde edilen sonuçlar bağlamında öncelikle geleceğin anneleri olacak kız çocuklarının yetiştirilmesinde eğitimin önemine vurgu yapan ve eğitime erişebilirliklerini

sağlayan destekleyici, kapsayıcı ve gerçekçi eğitim politikalarının oluşturulması önerilebilir. Kadınların anne olduktan sonra çalışma hayatlarına kaldıkları yerden devam edebilmeleri için en üst düzeyde desteklenmeleri gerekir. Kadınlar, annelik ve kariyerleri arasında bir tercihe zorlanmamalı, her ikisini de yapabilecek fırsatlara sahip olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca resmî kurumların ve politika yapıcılarının tutumlarıyla da görünür şekilde desteklenmesinin amaçlanan sonuca erişilmesi açısından daha güçlü bir etki yaratabileceği düşünülmektedir.

Beyannameler

Etik Onay ve Katılma İzni

Araştırmanın uygulanması için Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Karar No: 2022/04, Tarih: 28.02.2022).

Yayın İzni

Uygulanamaz.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazar/lar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Araştırma herhangi bir kişi, kurum ya da kuruluş tarafından finansal açıdan desteklenmemiştir.

Yazar Katkıları

AB makalenin tümünü hazırlamıştır.

Teşekkür

Araştırmaya katılan ve zamanlarını ayırarak samimiyetle formları dolduran tüm annelere gönülden teşekkür ediyorum.

Kaynaklar

Aktaş, G. (2019). Günümüz toplumlarında anneliğin değişen biçimlerini sosyal medya kullanıcıları üzerinden değerlendirmek. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 253-271. Doi:10.32600/huefd.441402

Baybek, H., & Yavuz, S. (2005). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14: 73-95.

Bianchi, S. M. (2000). Maternal employment and time with children: Dramatic change or surprising continuity? *Demography*, 37(4), 401-414. <https://doi.org/10.1353/dem.2000.0001>

Bowlby, J. (2014). *Güvenli Bir Dayanak: Ebeveyn-Çocuk Bağlanması ve Sağlıklı İnsan Gelişimi*. Kocaeli: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.

Chedraui, P., Pérez-López, F.R., Mendoza, M., Leimberg, M.L., Martínez, M.A., Vallarino, V., ... Hidalgo, L. (2010). Assessment of self-esteem in mid-aged women. *Maturitas*, 66 (1), 77-82. Doi: 10.1016/j.maturitas.2010.01.008

Currie J. (2009). Managing motherhood: strategies used by new mothers to maintain perceptions of wellness. *Health Care for Women International*, 30(7), 655-70. Doi: 10.1080/07399330902928873.

Çiftçi, A. (2023). Ergenlik dönemi ve aile ilişkilerinin benlik algısı ve sosyal anksiyete üzerindeki etkileri: Türkiye'deki araştırmaların incelenmesi. *Kapadokya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 219-225. <https://doi.org/10.58241/ksbd.19>

DeHart, T., Pelham, B. W., & Tennen, H. (2006). What lies beneath: Parenting style and implicit self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42 (1), 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2004.12.005>

Desjardin, J.L. (2006). Family empowerment: Supporting language development in young children who are deaf or hard of hearing. *The Volta Review*, 106 (3), 275-298. Doi:10.17955/tvr.106.3.m.577

Diener, E., & Fujita, F. (1995). Resources, personal strivings, and subjective well-being: A nomothetic and idiographic approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(5), 926-935. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.68.5.926>

- Furnham, A., & Cheng, H. (2000). Perceived parental behavior, self-esteem and happiness. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 35 (10), 463-470. Doi: 10.1007/s001270050265.
- Gibaud-Wallston, J., & Wandersman, L. P. (1978). *Development and utility of the Parenting Sense of Competence Scale*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association. Toronto: Canada.
- Grining, C.P., & Coley, R. (2006). Child care experiences in low-income communities: Developmental quality and maternal views. *Early Childhood Research Quarterly*, 21 (2), 125-141. Doi: 10.1016/j.ecresq.2006.04.001
- Hendrickson, S.L. (2000). *Effects of a nursing intervention on home safety in a low-income community*. The University of Texas at Austin.
- Horne, J., Corr, S., & Earle, S. (2005). Becoming a mother: Occupational change in first time motherhood. *Journal of Occupational Science*, 12 (3), 176-183. <https://doi.org/10.1080/14427591.2005.9686561>
- Işık, Y. S. (2015). Küresel kültürel değişim ve yeni annelik: Ankara Kâmil Ocak mahallesi örneği. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13 (50), 48-75.
- Karaman, D.E., & Doğan, N. (2018). Annelik rolü üzerine: kadının "annelik" kimliği üzerinden tahakküm altına alınması. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 1475-1496. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.443214>
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara, Nobel Yayınevi.
- Koç, Ö., Özkan, H., ve Bekmezci, H. (2016). Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6(2), 143-150. Doi:10.5222/buchd.2016.143
- Korukcu, O. (2020). Psycho-adaptive changes and psychological growth after childbirth in primiparous women. *Perspectives in Psychiatric Care*, 56 (1), 213-221. Doi: 10.1111/ppc.12413.
- Margolin, G., Gordis, E. B., & John, R. S. (2001). Coparenting: a link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15 (1), 3-21. Doi:10.1037//0893-3200.15.1.3
- Marshall, S.L., Parker, P.D., Ciarrochi, J., & Heaven, P.C.L. (2014). Is self-esteem a cause or consequence of social support? A 4-year longitudinal study. *Child Development*, 85, 1275-1291.
- Merrifield, K. A., & Gamble, W. C. (2013). Associations among marital qualities, supportive and undermining coparenting, and parenting self-efficacy: Testing spillover and stress-buffering processes. *Journal of Family Issues*, 34 (4), 510-533. <https://doi.org/10.1177/0192513X12445561>
- O'Brien, K. M., Yoo, S. K., Kim, Y. H., Cho, Y., & Salahuddin, N. M. (2020). The good mothering expectations scale: An international instrument development study. *The Counseling Psychologist*, 48 (2), 162-190. <https://doi.org/10.1177%2F0011000019889895>
- Orth, U. (2018). The family environment in early childhood has a long-term effect on self-esteem: A longitudinal study from birth to age 27 years. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114, 637-655.
- Orth, U., & Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 381-387. <https://doi.org/10.1177/0963721414547414>
- Öner, N. (1997). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler* (3. Basım - 458). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Satılmış, G. (1988). Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerde benlik saygısı (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- Saygılı, G., Kesecioğlu, İ., & Kırıktaş, H. (2015). Eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 210-217.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., & Yaşa, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 413-428.
- Sowislo, J.F., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, (139), 213-240
- Surkan, P. J., Schnaas, L., Wright, R. J., Téllez-Rojo, M. M., Lamadrid-Figueroa, H., Hu, H., & Wright, R. O. (2008). Maternal self-esteem, exposure to lead, and child neurodevelopment. *Neurotoxicology*, 29 (2), 278-285.
- Tunç, A., & Tezer, E. (2006). The relationship between parenting style and self-esteem. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3 (25), 37-44. <https://doi.org/10.17066/pdrd.11972>
- Tuzgöl Dost, M., Aytac, M., & Kıbrıslıoğlu Uysal, N. (2019). Ebeveynlik biçiminin kişilik özellikleri, benlik saygısı ve yaşam doyumunu yordama gücü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (71), 1146-1165. <https://doi.org/10.17755/esosder.472964>
- Trzesniewski K.H., Donnellan M.B., & Robins R.W. (2013). Development of self-esteem. In Zeigler-Hill, V. (Ed.). *Self-esteem* (pp. 60-79). London, UK: Psychology Press.
- Welldon, E. (2003). *Anne: Melek mi, yosma mı? Anneliğin idealleştirilmesi ve alçaltılması* (S. Kunt Akbaş & C. Kurultay, Çev.) (2. Baskı.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. ISBN:978-9755393452
- Zakeri, H. & Karimpour, M. (2011). Parenting styles and self-esteem. *Social and Behavioral Sciences*, 29, 758-761. Doi:10.1016/j.sbspro.2011.11.302